

OD REDAKCJI

Przedstawiamy Czytelnikom w tym numerze artykuły wynikłe z dyskusji na temat *Edukacja w Polsce: Diagnoza, modele, prognozy*, która odbyła się na posiedzeniu Komitetu Prognoz „Polska 2000 Plus” przy Prezydium PAN w styczniu 2013 roku.

Zbigniew Kwieciński w artykule *Pilne kwestie naprawcze systemu edukacji; Tezy do dyskusji* podkreśla znaczenie systemu edukacji z perspektywy kulturowej, podkreśla jednak także, że Polska jest krajem różnych kultur. Autor wylicza też pilne kwestie naprawcze: krytyczne stany i sprawy edukacji, które jego zdaniem nie mogą czekać wiele lat na ich rozwiązanie.

Stefan M. Kwiatkowski w artykule *Kształcenie zawodowe w szkołach ponadgimnazjalnych a oczekiwania pracodawców wobec absolwentów* przedstawia możliwości unowocześniania procesu kształcenia zawodowego w kontekście wymagań gospodarczych. Uwzględniając prognozy dotyczące głównych kierunków rozwoju gospodarczego oraz wnioski wynikające z badań nad Standardami Kwalifikacji Zawodowych, zawierające oczekiwania pracodawców, artykuł proponuje nowe podejście do opisu podstawowych elementów procesu kształcenia zawodowego.

Maria Czerepaniak-Walczak w artykule *Od podstawy programowej do egzaminów maturalnych. W poszukiwaniu w szkolnej edukacji źródeł treści i form całościowego uczenia się* omawia kwestie uczenia się przez całe życie, które nie jest wynalazkiem naszych czasów, choć w Polsce nie dostrzega się edukacyjnego potencjału tkwiącego w życiu codziennym, szans i możliwości uczenia się w każdej sytuacji. Autorka analizuje więc pytania: *komu i do czego potrzebna jest szkoła? W czyim interesie działa? Czego uczy przebywanie w szkole? Komu i czemu służą nowe środki i przestrzenie uczenia się? Komu i do czego potrzebne są badania nad edukacją? Jakich nauczycieli potrzebuje edukacja – przewodników i tłumaczy czy funkcjonariuszy i strażników pamięci? W końcowych wnioskach artykuł stwierdza, że zmiana w zakresie całościowego uczenia się wymaga nowego, odmiennego podejścia do instytucjonalnego kształcenia na wszystkich poziomach, w tym także innej koncepcji zawodowej roli nauczyciela.*

Bogdan Galwas, Lucjan Pawłowski i Ryszard Tadeusiewicz w artykule *Siła i słabości szkolnictwa wyższego w Polsce* przedstawiają udokumentowaną opinię o stanie systemu edukacji w Polsce. Oceniono pozycję Polski na tle innych krajów w oparciu o analizę indeksów narodowego potencjału intelektualnego. Wykazano stan niedofinansowania systemu kształcenia i skutki chronicznego niedofinansowania obszaru nauki. Pokazano ocenę stanu kadry nauczycieli

akademickich, wpływ przeciążenia obowiązkami akademickimi na jakość kształcenia, brak jakiegokolwiek polityki rekrutacyjnej. W podsumowaniu zwrócono uwagę na konieczność podjęcia działań naprawczych.

Andrzej P. Wierzbicki w artykule *Słabości sektora innowacyjnego a edukacja w Polsce* omawia najpierw pojęcie sektora innowacyjnego i jego rozumienie jako triady, *potrójnej helisy*, następnie podstawowe przyczyny słabości sektora innowacyjnego w Polsce. Omówione są też zmiany sektora innowacyjnego wniesione przez rewolucje informacyjną, rozróżnienie innowacji przełomowych i powszednich wraz z różnicami dynamiki ich penetracji społecznej, rozróżnienie innowacyjności i kreatywności wraz z różnym pojmowaniem źródeł kreatywności, wreszcie wnioski co do stymulacji kreatywności poprzez kształcenie oraz ogólne wnioski dla Polski.

Tomasz Goban-Klas w krótkim artykule *Edukacja cyfrowa dla przyszłości* podkreśla znaczenie rewolucji informacyjnej i wynikające stąd wnioski dla edukacji.

Julian Auleytner w artykule *Uwagi polemiczne* komentuje dokonującą się na świecie rewolucję edukacyjną i przedstawia uwagi polemiczne do tezy na posiedzenie Komitetu Prognoz „Polska 2000 Plus” na temat „Edukacja w Polsce: Diagnoza, modele, prognozy”.

Paweł Kozłowski w artykule *Ekspansja systemu* traktuje system edukacyjny jako część systemu społeczno-gospodarczego i wykazuje, że ten drugi narzuca (w Polsce) swoją logikę, a mianowicie trendy *marketyzacji* oraz *biurokratyzacji* wszelkich działań. W związku z tym reformy jakiegokolwiek podsystemu – np. edukacyjnego – stają się faktycznie kontrreformami, skoro służą tym głównym trendom.

Andrzej Ciążela w artykule *O edukacji z perspektywy teorii i praktyki akademickiej i oświatowej* wyraża opinię, że koncepcje reformowania edukacji w Polsce nie mogą czynić punktem wyjścia tradycyjnych wyobrażeń o przyszłości opartych na wizjach inspirowanych przez hasła solidaryzmu z lat siedemdziesiątych i osiemdziesiątych XX wieku. Ich punktem wyjścia powinny być procesy różnicowania interesów i dążeń zachodzące w środowiskach zaangażowanych z różnych względów w modelowanie procesów edukacyjnych. Decydujące są tutaj postawy osób edukowanych, na które w coraz większym stopniu wpływ wywierają: świadomość braku związku między edukacją i przyszłą sytuacją życiową, oraz poczucie wspólnoty pokoleniowej. Wśród organizatorów procesów edukacyjnych dominują natomiast tendencje do maksymalizacji zysku i ograniczenia wydatków. Przyszłość edukacji nie może być projektowana bez odniesienia się w punkcie wyjścia do tych dwu najważniejszych determinant.

Henryka Kwiatkowska w wypowiedzi *Kryzys uczenia się - czy problem współczesnej edukacji?* – *Głos w dyskusji* zwraca uwagę, że samo pojęcie uczenia się zmienia swe znaczenie wraz z rewolucją informacyjną.

Maria Dudzikowa w wypowiedzi *Blokowanie mechanizmów działań pozornych w systemie edukacji – wymogiem jego rewitalizacji; głos w dyskusji*,

zwraca uwagę, że w reformach systemu edukacji obserwuje się zbyt wiele działań pozornych, czemu należy się przeciwstawić.

Ewa Bochno w wypowiedzi *Relacje rówieśnicze w szkołach różnego szczebla; dążenie do wspólnoty czy atomizacji? – głos w dyskusji* zwraca uwagę na znaczenie wspólnotowości grup rówieśniczych w wychowaniu szkolnym oraz na tendencje nadmiernej rywalizacji i oceny punktowej, przeciwne kształtowaniu wspólnotowości.

W części *Ze świata* omawiamy ważne zdarzenia ostatniego półrocza, które wpłyną na nasze rozumienie świata przyszłości, w szczególności pojawienie się oprogramowania wykrywającego ślady retuszu obrazów, istotnego dla życia w społeczeństwie spektaklu, oraz – w zupełnie innym wymiarze - umacnianie się na świecie poglądu, że ewolucja wspólnot ludzkich miała charakter grupowy, a nie wynikała wyłącznie z konkurencji indywidualnej.

Numer kończy *Kronika* niedawnych prac Komitetu Prognoz „Polska 2000 Plus” przy Prezydium PAN.

Zespół Redakcyjny

EDITORS NOTE

We present to the Readers papers resulting from the debate on the theme *Education in Poland: Diagnosis, Models, Forecasts* that was organized at the meeting of the Committee of Future Studies “Poland 2000 Plus” at the Presidium of P.Ac.Sc. in January 2013.

Zbigniew Kwieciński in the paper *Urgent Corrective Issues of Educational System* stresses the importance of education system from cultural perspective, but stresses nevertheless also the fact that Poland is a country of different cultures. The author lists urgent corrective issues: critical states and problems of education that, according to his opinion, cannot wait many years to be solved.

Stefan M. Kwiatkowski in the paper *Vocational Training in Upper Secondary Schools Versus the Expectations of Employers Towards Graduates* presents the possibilities of upgrading the process of professional education in the context of economic demands. Taking into account the forecasts of the main directions of economic development and the conclusions drawn from the study of Vocational Qualifications Standards, including the expectations of employers, a new approach to the description of the essential elements of the vocational training process has been proposed.

Maria Czerepaniak-Walczak in the paper *From Curriculum Foundation to Matriculation Exams. Seeking Content and Forms of Life-Long Learning in School Education* discusses issues of life-long learning that is not an invention of our times, even if in Poland we do not understand the educational potential of everyday life, of chances and possibilities of learning in each situation. Thus, the paper analyzes the questions: *for whom and what for the school is needed?* In whose interests it functions? What we learn by attending school? Whom and what for serve new tools and spaces of learning? Whom and what for serve educational studies? What teachers we need in education – guides and translators or functionaries and memory custodians? Finally, the paper states that a change in the domain of life-long learning requires a new, quite different approach to institutional education at all levels, including the concept of the professional role of the teacher.

Bogdan Galwas, Lucjan Pawłowski and Ryszard Tadeusiewicz in the paper *Strength and Weaknesses of Higher Education in Poland* present an opinion on the state of the education system in Poland, which is based on the

analysis of diverse indexes of national intellectual potential. It is shown that the education system is not financed enough and the area of science suffers from the chronic effects of underfunding. The paper presents an assessment of the state of academic staff, of the influence of an overload with academic responsibilities on the quality of education and of the lack of any recruitment policy. The summary emphasises the need to take corrective actions.

Andrzej P. Wierzbicki in the paper *Weakness of Innovation Sector and Education in Poland* discusses first the concept of innovation sector and its understanding as a triad, *triple helix*, then the fundamental reasons for the weakness of innovation sector in Poland. Further discussed are the changes of innovation sector due to informational revolution, the distinction of breakthrough innovations and everyday innovations together with their different dynamics of social penetration, the distinction between innovativeness and creativeness together with diverse understanding of the sources of creativeness, finally conclusions concerning the stimulation of creativeness by education and general conclusions for Poland.

Tomasz Goban-Klas in the paper *Digital Education for Future* stresses the importance of informational revolution and resulting conclusions for education.

Julian Auleytner in the paper *Polemic Notes* comments on educational revolution occurring in the world and presents polemic notes concerning the theses prepared for the meeting of the Committee of Future Studies „Poland 2000 Plus” devoted to the theme „Education in Poland: Diagnosis, models, forecasts”.

Paweł Kozłowski in the paper *System Expansion* treats educational system as a part of socio-economic system and shows that the latter enforces (in Poland) its own logic, namely the big trends of *marketization* and *bureaucratization* of all aspects and actions. Therefore, reforms of any subsystem – e.g., educational subsystem – become actually counter-reforms, since they serve these main trends.

Andrzej Ciążela in the paper *On Education from the Perspective of Academic and Educational Theory and Practice* expresses the opinion that projects to reform education in Poland cannot be based on traditional images of the future relating to visions inspired by solidarity slogans of 1970s and 1980s. They should be based on differentiation of the processes of interests and pursuit occurring in environments involved, for different reasons, in the shaping of educational processes. Firstly, these are attitudes of educated individuals who are increasingly affected by the awareness of the lack of connection between education and the future life situation, as well as a sense of generational community spirit. Among the organisers of educational processes, there are trends towards profit maximization and expenditure restraint. The future of education cannot be projected without referring to these two most important determinants.

Henryka Kwiatkowska in the statement *The Crisis of Learning – or Education Against Contemporary World?* stresses that the very concept of learning changes its character due to informational revolution.

Maria Dudzikowa in the statement *Blocking Mechanisms of Apparent Actions in Education System* stresses that too many apparent actions can be observed in reforms of education system; we should counteract them.

Ewa Bochno in the statement *Peer Group Relations in Schools of Diverse Levels – Towards a Community or Atomization?* stresses the importance of peer group relations in school education and the condemns tendencies of excessive competition and test rankings that are contrary to forming peer group relations.

In the section *From the World* we discuss important occurrences in the last half a year that will influence our understanding of the future world, in particular the emergence of software that discloses the traces of retouching images, important for life in spectacle society, as well as – in a quite different dimension – strengthening in the world the conviction that evolution of human communities had a group character, did not result entirely from individual competition.

The issue is concluded by a *Chronicle* of recent works of the Committee of Future Studies “Poland 2000 Plus” at the Presidium of P.Ac.Sc.

The Editorial Board